

ESTAT DEL BENESTAR

Coordina: Antonio Sitges-Serra

El marc general

L'Estat del benestar es desenvolupa a Europa després de la II Guerra Mundial amb l'objectiu de proveir de protecció social als seus ciutadans en aspectes claus com ara la salut, l'educació o la justícia. Amb diferents noms i diferents polítiques segons els diferents països, però amb l'idea comuna d'una justa redistribució de la riquesa, Europa es va dotar de sistemes de cobertura social que van ser decisius per millorar las condicions de vida i consolidar la pau. Gràcies a aquesta provisió, la segona meitat del segle XX va veure créixer la riquesa i el benestar de las capes socials més vulnerables i l'aparició d'una amplíssima classe mitjana sobre la que es va anar consolidant el concepte d'una Europa comú. Una raonable inversió pública amb la que es va estimular l'economia, una economia de mercat moderadament regulada i un sindicalisme que protegia els drets laborals, van constituir el nucli del sistema econòmic i productiu que va fer possible l'Europa actual.

Encara és aviat perquè historiadors i economistes es posin d'acord sobre les causes que van dur l'eclosió neoliberal, però el cert és que a partir de mitjans dels anys 80 els conceptes d'un sector públic fort i de regulació del mercat fan crisi i s'obre una època en que les companyies multinacionals de la mà de governs conservadors passen a controlar la globalització de l'economia amb la qual cosa s'obre un gran mercat lliure, cada cop més desregulat, una progressiva financiarització de l'economia i la deslocalització de les empreses perseguint pagar salaris més baixos i beneficis cada cop més grans. Aixó s'associa a una minva progressiva del sector públic i a privatitzacions massives de serveis tradicionalment encomanats a l'estat: ferrocarrils, energia, educació, sanitat, etc.

Però no només amenacen la continuïtat de les polítiques de benestar les polítiques neoliberals. La seva sostenibilitat també es veu amenaçada des de la seva mateixa essència per diverses circumstàncies que el converteixen amb presa fàcil de la dreta. Entre aquestes cal destacar:

- 1) la subvenció o gratuïtat i l'ampliació progressiva de les cobertures socials (maternitat, pensions, avortament, dependència, atur, transports) disparen els costos de l'estat de benestar molt per sobre del creixement de la riquesa en molts països.
- 2) l'atur, la perllongació de l'esperança de vida i la baixa natalitat comprometen greument el sistema de pensions i, en general, la viabilitat de la seguretat social tal como l'hem concebuda fins ara.
- 3) en el context de la crisi actual molts governs s'han endeutat fins a extrems fins fa poc inimaginables (en molts casos assumint deutes del sector privat) la qual cosa condicionarà seriosament les economies europees durant les properes dues dècades.

El marc espanyol

Les amenaces que pengen sobre l'estat de benestar a Espanya són les mateixes que hem descrit fins ara en referir-nos al marc europeu però posseeixen matisos propis. En primer lloc la complexitat administrativa ha creat una administració poc àgil i eficient, amb duplicitats competencials, inèrcies centralistes i polítiques d'exaltació local cares i corruptes. L'electoralisme ha passat factura al ciutadà en temes com ara la creació d'empreses públiques deficitàries, construcció d'infraestructuras inútils i clientelisme basat en subsidis dubtosos o pràctiques corruptes.

En segon lloc, l'ampliació progressiva de la cartera de serveis i cobertures socials i el creixement de la despesa sanitària molt per sobre del PIB (despesa a voltes ineficient i electoralista), ha compromès la seva gratuïtat i governs autonòmics de diferents colors han implementat el copagament.

En tercer lloc, l'elevadíssima taxa d'atur i la proliferació de salaris mileuristes ha provocat una gran caiguda de la recaptació fiscal per rendes del treball i s'ha gravat el consum mitjançant l'apujada de l' IVA.

En quart lloc, el descrèdit del govern central de Mariano Rajoy i de la seva forma d'entendre i fer servir la majoria absoluta, ha disparat las reticències dels governs autonòmics que veuen invadides les seves competències i amenaçada qualsevol millora de la seva financiació.

Finalment, la política soberanista d'Artur Mas i els seus aliats, ha suposat un factor desestabilitzador en la relació entre Catalunya i Espanya, a la vegada que ha marginat el veritable debat que tenen pendent tots els catalans sobre el present i el futur d'un estat de benestar sotmès a successives retallades sense més objectiu que l'estalvi ni més programa que el d'anar trampejant i promoure falses il.lusions.

La proposta de Federalistes d'Esquerres

Des de la seva independència de la política institucional i la seva vocació per al debat i la discussió de propostes, Federalistes d'Esquerres ha decidit organitzar un grup de treball que reflexioni sobre les oportunitats i amenaces de l'actual estat del benestar sota el doble prisma de la descentralització i govern compartit de caràcter federal i d'una política social que defineixi i prioritzí el benestar dels ciutadans dins d'una perspectiva econòmica realista. També hauria de reflexionar sobre les conseqüències que tindria una eventual secessió de Catalunya sobre la financiació de l'estat del benestar, en un context de creixent competència fiscal entre jurisdiccions i de concentració a escala internacional d'una riquesa que fuig a les hisendes dels estats-nació.

Aquest grup de treball tindria com objectiu l'anàlisi de les polítiques socials dels estats federals que poguessin servir de model plausible per a la reorganització federal d'Espanya i de la progressiva integració europea, l'acostament als estudiosos de l'àmbit acadèmic que hagin treballat propostes i la creació de cercles de debat sobre les línies mestres de la reorganització federal de les polítiques socials. Alguns dels enunciats que podrien servir per orientar els primers treballs del grup serien:

- Descentralització federal i política de pensions
- Cartera de serveis i financiació del sistema sanitari
- Impacte de l'endeutament espanyol sobre les polítiques de benestar
- Disseny institucional del model social europeu en el contexte del capitalisme del segle XXI.
- Crisi de l'esquerra europea i estat del benestar

Els socis interessats en integrars-se en aquest grup de treball sobre "Estat de benestar" poden dirigir-se a:

benestar@federalistesdesquerres.org